

Správa a zpeněžení předmětu zajištění po revizní novele insolvenčního zákona

JUDr. Dušan Dvořák

Insolvenční praxe: Věřitelé a dlužníci
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR - 13.11.2014

Revizní novela

- zákon č. 294/2013 Sb.
- reakce na identifikované nedostatky insolvenčního zákona a harmonizace s novou kodifikací soukromého práva
- účinnost od 1.1.2014 (platí i pro řízení zahájená před 1.1.2014, právní účinky dřívějších úkonů zachovány)
- v rámci postavení zajištěných věřitelů přináší změny v procesu:
 - **správy** předmětu zajištění
 - **zpeněžení** předmětu zajištění
 - **vydání výtěžku** zajištěnému věřiteli

Zajištěný věřitel

- § 2 písm. g) InsZ -> taxativní výčet
- zajištěným věřitelem pro účely insolvenčního řízení je věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen:
 - zástavním právem
 - zadržovacím právem
 - omezením převodu nemovitosti
 - zajišťovacím převodem práva
 - postoupením pohledávky k zajištění
 - anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy

Pluralita zajištěných věřitelů

- posílení vlivu znaleckého posudku posuzujícího hodnotu zajištění (§ 155 InsZ)
- při nedostatečné hodnotě předmětu zajištění k uspokojení pohledávky -> **fikce horšího pořadí věřitele**
- **§ 167 odst. 3 InsZ** - *Je-li podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou; **pohledávky dalších zajištěných věřitelů s pozdějším pořadím se v takovém případě považují za nezajištěné v plném rozsahu.** Podle věty první se postupuje, dokud nedojde ke zpeněžení zajištění.*
- důsledky v oblasti práv věřitelů podílet se na rozhodování o správě a zpeněžení předmětu zajištění

Správa předmětu zajištění

- za řádnou správu majetkové podstaty je odpovědná osoba s dispozičním oprávněním (§ 229 InsZ):
 - Dlužník (v zásadě vždy)
 - Insolvenční správce (od prohlášení konkursu)
- odpovědnost dle § 36 a 37 InsZ (u dlužníka přiměřeně dle § 229 odst. 5 InsZ)
- ohledně správy předmětu zajištění je zásadní pokyn zajištěného věřitele
- absence pokynu nezbujuje osobu s dispozičním oprávněním odpovědnosti za řádnou správu předmětu zajištění

Pokyn zajištěného věřitele

- ❑ princip priority (§ 230 odst. 2 až 5 InsZ)
- ❑ nutné souhlasy ostatních zajištěných věřitelů
- ❑ pokud není shoda – možnost námitek proti pokynu v krátké 7 denní lhůtě od zveřejnění pokynu
- ❑ námitky mohou podat pouze ostatní zajištění věřitelé (fikce nezajištění dle § 167 odst. 3 InsZ)
- ❑ jednání o námítkách před insolvenčním soudem
- ❑ proti rozhodnutí soudu o námítkách není odvolání přípustné

Pokyn zajištěného věřitele II

- není-li žádného pokynu zajištěného věřitele, přechází odpovědnost za rozhodnutí na insolvenční soud v rámci jeho dohlédací činnosti (pouze v rámci správy); insolvenční soud je k udělení pokynu v případě absence pokynů zajištěných věřitelů pravděpodobně povinen
- § 230 odst. 2 InsZ - „*Jestliže zajištěný věřitel neudělí příslušné pokyny ani ve lhůtě určené insolvenčním soudem, má právo je udělit zajištěný věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako další v pořadí; jinak pokyny **udělí** v rámci dohlédací činnosti insolvenční soud, který současně rozhodne o nákladech spojených s provedením jeho pokynu.*“

Zpeněžení předmětu zajištění

- pokyn zajištěného věřitele -> zpeněžení nepodléhá schvalování ze strany věřitelského orgánu, u prodeje mimo dražbu ani insolvenčního soudu
- 1 VSPH 778/2014-B-48 (kauza AVRORA Trading, s.r.o.):
„Na druhou stranu však nelze přehlédnout, že při zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky, je správce v další fázi zpeněžování již vázán jen pokyny zajištěných věřitelů (§ 293 IZ), což eliminuje působnost věřitelského orgánu, tedy i odvolatelů.... Skutečnost, že odvolatelé, kteří nejsou zajištěnými věřiteli a nejsou tedy oprávněni dávat správci jakékoliv pokyny směřující ke zpeněžení zastavených nemovitostí, preferují jejich zpeněžení prostřednictvím společnosti Dobré bydlení Trading, s.r.o., je irelevantní, stejně jako jejich představa, že nemovitosti nelze zpeněžit pod jejich odhadní cenu (srov. § 289 odst. 2 IZ).
- princip priority (souhlas ostatních zajištěných věřitelů)
- absence souhlasu ostatních zajištěných věřitelů -> řízení o námitkách, jako u správy předmětu zajištění

Zpeněžení předmětu zajištění

- v případě absence pokynu prvního zajištěného věřitele ins. soud stanoví lhůtu k jeho udělení, jinak přechází oprávnění na druhého věřitele v pořadí. V případě absence jakéhokoli pokynu -> standardní způsob ve spolupráci s věřitelským výborem či zástupcem věřitelů
- ins.soud nemůže udělit pokyn místo zajištěných věřitelů, měl by po odmítnutí pokynu ze strany IS přezkoumat, zda řešení navržené správcem je výhodnější, a pokud ano, pak stanovit, že správce není pokynem vázán (je otázka, zda v takovém případě není nutný souhlas věřitelského výboru - absentuje účinný pokyn zajištěného věřitele, byl odmítnut)

Odmítnutí pokynů ins. správcem

Insolvenční správce je oprávněn odmítnout pokyn zajištěného věřitele (odsouhlasený ostatními zajištěnými věřiteli, jsou-li takoví), pokud:

- pokyn nesměřuje k řádné správě, nebo
 - má za to, že předmět lze zpeněžit výhodněji (zásadně z pohledu vyšší kupní ceny, nikoli z pohledu distribuce mezi zajištěné a nezajištěné věřitele – nelze argumentovat výhodnějším způsobem „pro nezajištěné věřitele“)
-
- odmítnutí by mělo být **řádně odůvodněno**
 - důvody odmítnutí a oprávněnost pokynu jsou předmětem **přezkoumání insolvenčním soudem** v rámci dohlédací činnosti

Vydání výtěžku zpeněžení

- na návrh insolvenčního správce se souhlasem insolvenčního soudu
- spory mezi věřiteli a insolvenčními správci ohledně výše výtěžku určeného k vydání zajištěnému věřiteli
- problematická povaha rozhodnutí soudu (odvolání)
- soudní praxe se již vyjádřila k některým nákladům např. **1 VSPH 404 /2010-B40**
 - daň z nemovitosti je nákladem spojeným se správou (jen do výše 4%)
 - „vodné“ mezi tyto náklady nelze zařadit, neboť je spojeno převážně s užíváním předmětu zajištění

Vydání výtěžku zpeněžení II

- ❑ nutné zveřejnění návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku v insolvenčním rejstříku
- ❑ ostatní věřitelé (i nezajištění) a dlužník mohou podat námitky proti návrhu do 7 dnů od zveřejnění v ISIR
- ❑ k projednání námitek nařídí soud jednání, na kterém o návrhu rozhodne
- ❑ odvolání mohou podat dlužník, IS, zajištěný věřitel, jemuž má být výtěžek vydán a věřitelé, kteří podali námitky (i státní zastupitelství, pokud se účastní řízení)

Vydání výtěžku zpeněžení III

- výše nákladů, které má nést zajištěný věřitel (§ 298 odst. 2 a 4 InsZ)

(2) Výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením podle odstavce 4, **nestanoví-li insolvenční soud jinak**, a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli.

(4) Náklady spojené se **zpeněžením** lze odečíst nejvýše v rozsahu **5 % výtěžku** zpeněžení; náklady spojené se **správou** nejvýše v rozsahu **4 % výtěžku** zpeněžení. Se souhlasem zajištěného věřitele lze odečíst náklady i ve větším rozsahu.

Určení osoby správce

- ❑ nová úprava - rotační systém (§25 InsZ, §215o instrukce 505/2001-Org. – kancelářský řád)
- ❑ zdroj informací Minist.spravedlnosti, KS Praha, MS Praha
- ❑ tři seznamy – podle obvodu okresních soudů (oddlužení), podle obvodu krajských soudů (konkurz), zvláštní část seznamu (reorganizace nebo dlužník je osobou podle §3 odst. 2 zákona o ins.správčích – 100 zaměstnanců nebo obrat 100 mil. Kč, finanční instituce, atd.)
- ❑ správci zapsaní v seznamu k 31.12.2013 seřazeni nikoli podle data zápisu sídla do seznamu, ale podle abecedního pořadí (nově zapisovaní IS již podle data zápisu sídla a jsou řazeni na konec seznamu)
- ❑ „doba určení“ = okamžik zpracování žádosti předsedou soudu, tedy vygenerování opatření o určení osoby IS

Určení osoby správce II

- ❑ žádosti o určení IS zadává do systému ISIR soudce, asistent či dle pokynu např. vedoucí kanceláře – žádost je jednak „systémová“ (do systému ISIR), a dále ve formátu .docx (příloha systémové žádosti, která se následně zveřejňuje)
- ❑ systém umožňuje „určit hostujícího správce“, „určit správce ze seznamu správců“ nebo „přeskočit správce podle pořadí“ (§25 odst. 4, 5 a 6 InsZ) -> předseda soudu musí odůvodnit v opatření o určení osoby IS (opatření není rozhodnutím - § 4 odst. 3 vyhlášky č. 311/2007 Sb., jednací řád pro IŘ)
- ❑ v ins.rejstříku musí být zveřejněna jak žádost o určení IS, tak i opatření o určení IS (§215a odst. 2 KŘ); KS Praha zařazuje do oddílu D a nezveřejňuje – nesprávný postup
- ❑ lze požádat o seznam žádostí o určení osoby IS s vyznačeným okamžikem doručení předsedovi soudu (např. za měsíc únor)

Odvolání správce

- ❑ Problematická nemožnost odvolat správce (vyjma první schůze)
- ❑ Podle slovenského zákona o konkurzu (§36) platí, že schůze věřitelů (jakákoli další po první) může rozhodnout o výměně správce, pokud
- ❑ A) správce opakovaně nebo závažně porušil povinnosti dané zákonem,
- ❑ B) hlasovací práva všech věřitelů se od poslední schůze věřitelů změnili tak, že počet hlasů všech věřitelů se zvýšil aspoň o 30 % nebo snížil aspoň o 30 %, anebo
- ❑ C) výměnu správce schválila tříčtvrtinová většina hlasů všech věřitelů.

Závěr

- pozitivně lze hodnotit posílení principu priority zajištěného věřitele s prvním pořadím a též přijetí jasných pravidel pro rozhodování sporů mezi zajištěnými věřiteli navzájem, popřípadě s insolvenčním správcem -> soudní přezkum pokynu zajištěného věřitele se koncentruje na podané námitky v krátké sedmidenní lhůtě
- jako nešťastnou hodnotíme pravomoc insolvenčního soudu v rozhodování o způsobu správy zajištěného majetku
- fikce nezajištěné pohledávky v případě nedostatečné hodnoty zajištění dle znaleckého posudku -> urychlení procesu správy i zpeněžení zajištěného majetku

Děkuji za pozornost!

DRV LEGAL, s.r.o., advokátní kancelář zapsaná v obchodním rejstříku Krajského soudu v Brně, oddíl C, vložka 77238
Hlinky 505/118, 603 00 Brno | Dlážděná 4, 110 00 Praha | IČ: 293 15 883 | tel.: +420 543 216 742 | www.drvlegal.cz